

**Driftig
men otrygg**

Folksam

Sammanfattning

Småföretagare kan inte räkna med samma trygghet som anställda tillförsäkras genom det statliga socialförsäkringssystemet och de kollektivavtalade försäkringarna. Givetvis gäller socialförsäkringssystemet även för företagarna, men villkoren skiljer sig åt. Särskilt för företagare som är driver sitt företag som enskild firma. Om företaget har kollektivavtal ansluts inte företagaren automatiskt till avtalets försäkringsförmåner, utan han eller hon måste själv ansluta sig till avtalet. Därför är det viktigt för företagare att se över sitt försäkringsskydd och pensionssparande.

Folksam har under många år granskat försäkringsskyddet för anställda, men i och med att allt fler personer på arbetsmarknaden driver eget företag har vi valt att granska även deras trygghet. Vi har begränsat vår undersökning till personer som driver företag med högst 19 anställda, det vill säga småföretagare. Omkring 410 000 personer är småföretagare i Sverige. Endast en fjärdedel av dem är kvinnor. Och 42 procent av småföretagarna är yngre än 45 år. Sammanlagt har vi intervjuat 500 småföretagare. Synovate genomförde intervjuerna på vårt uppdrag under perioden 14 – 18 mars 2011.

När vi sammanfattar resultatet från vår undersökning kan vi konstatera följande:

- Småföretagarna har ordinära inkomster, men en betydande andel av deras inkomst kommer från lönearbete från anställning hos ett annat företag än sitt eget. De kvinnliga företagarna har lägre inkomster än deras manliga motsvarigheter. Närmare hälften av småföretagarna får inkomst av näringsverksamhet (enskild firma) och knappt 40 procent har lön från eget aktiebolag.
- Sjukdom, föräldraledighet och vård av sjukt barn är den vanligaste frånvaroorsaken bland småföretagarna. Jämfört med männen så har kvinnorna dubbelt så hög frånvaro på grund av sjukdom och föräldraledighet, medan vård av sjukt barn är ett ansvar som axlas fullt ut av de kvinnliga företagarna.
- Sex av tio företagare tycker att ersättningen vid sjukdom är får låg och nästan var tionde företagare uppger att de saknade ersättning under sjukskrivningsperioden. Endast var femte företagare tror att de kan bibehålla sin standard ifall de blir långtidssjukskrivna.
- Småföretagarna spelar högt med sin egen trygghet. Detta gäller särskilt de kvinnliga företagarna. Endast en tredjedel av samtliga företagare har inkomstförsäkringar som gäller vid sjukdom och arbetslöshet. Runt hälften av företagarna har tecknat försäkringar som gäller för vid dödsfall, arbetsskada och sjukvård. Och fyra av tio företagare har även en diagnosförsäkring.
- Tre fjärdedelar av småföretagarna har ett pensionssparande. Hälften sparar både privat och via företaget och var femte har enbart ett privat pensionssparande.

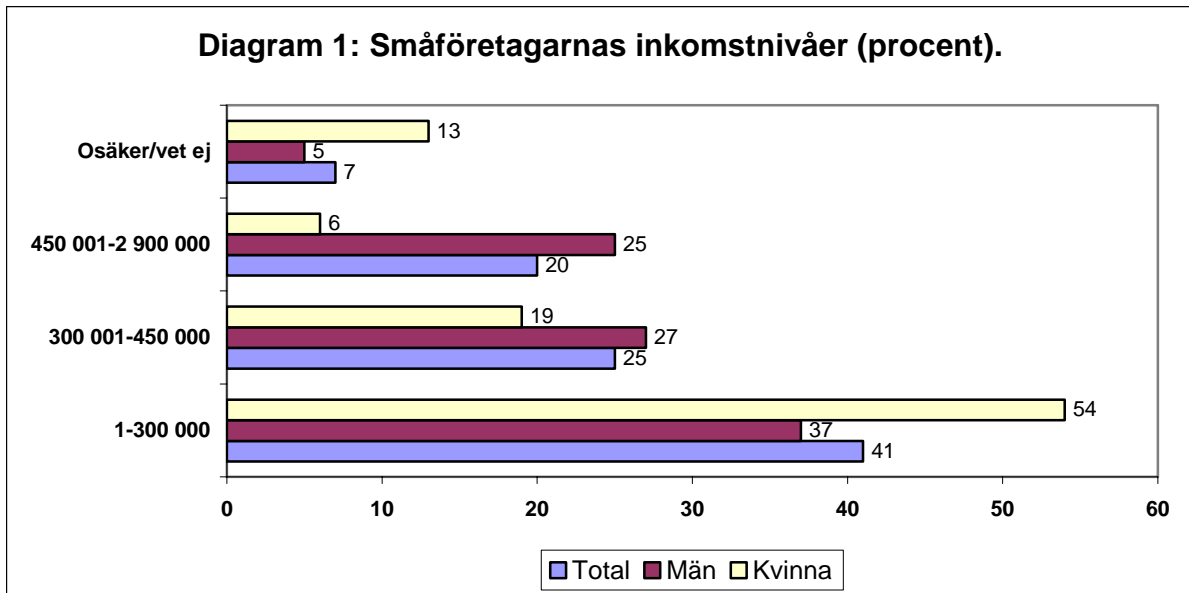
- Två tredjedelar av småföretagarna föredrar fondförsäkring när de sparar till pension. Närmare 40 procent har ett traditionellt pensionssparande och en tredjedel har IPS och kapitalförsäkring. Tre fjärdedelar av företagarna sparar högst 5 000 kronor per månad. Av dessa är det 45 procent som har ett månadssparande som inte överstiger 2 000 kronor.

Håkan Svärdman

Välfärdsanalytiker på Folksam
Stockholm april 2011

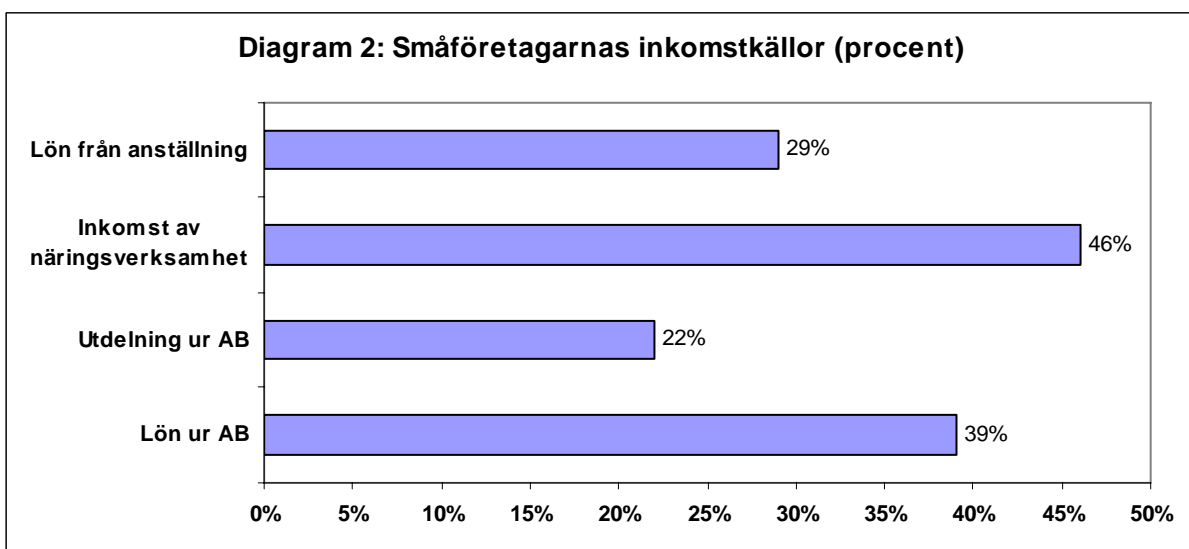
Småföretagande ger ordinära inkomster

Fyra av tio småföretagare har en bruttoinkomst under 25 000 kronor per månad. Mer än hälften av de kvinnliga företagarna ligger under denna nivå. Endast en femtedel av småföretagarna har en inkomst över 37 500 kronor per månad, varav merparten är män.

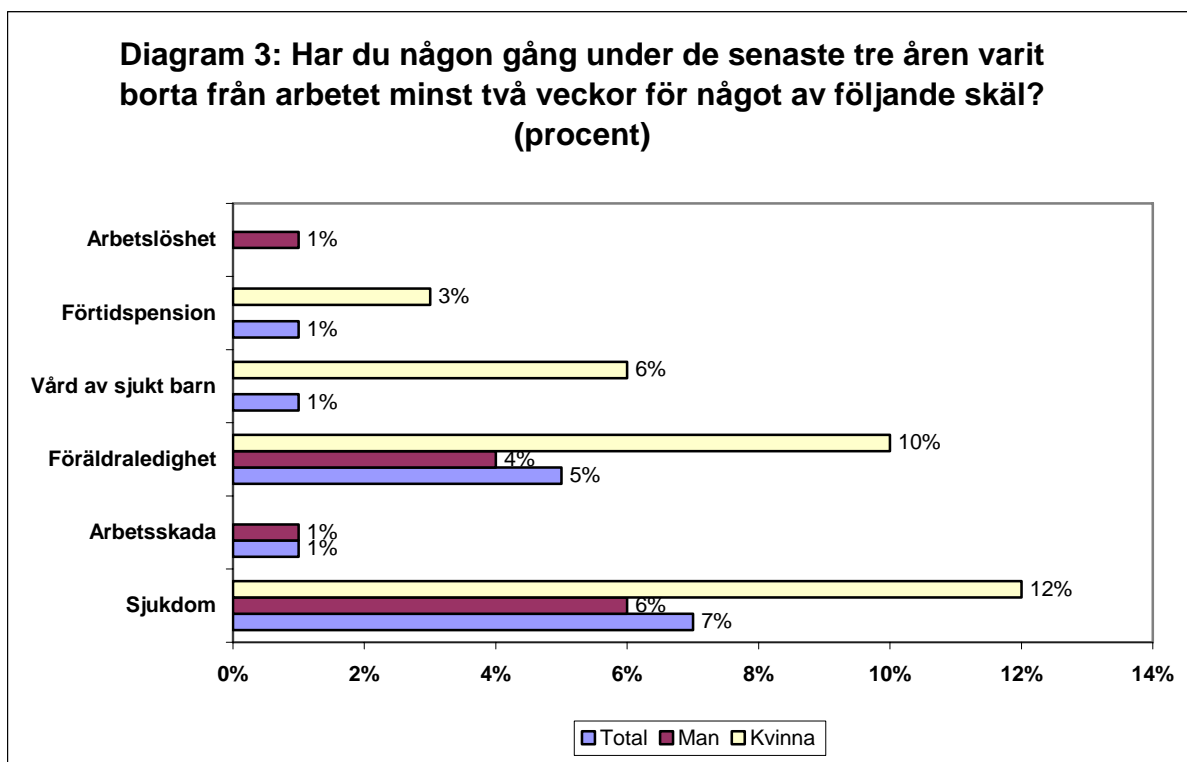
Många småföretagare har lön från anställning

Av småföretagarna som ingår i Folksamns undersökning var det 46 procent som förra året fick inkomst från näringsverksamhet, 39 procent fick lön från sitt eget aktiebolag, 22 procent lyfte utdelning ur sitt aktiebolag och 29 procent hade lön från annan anställning.

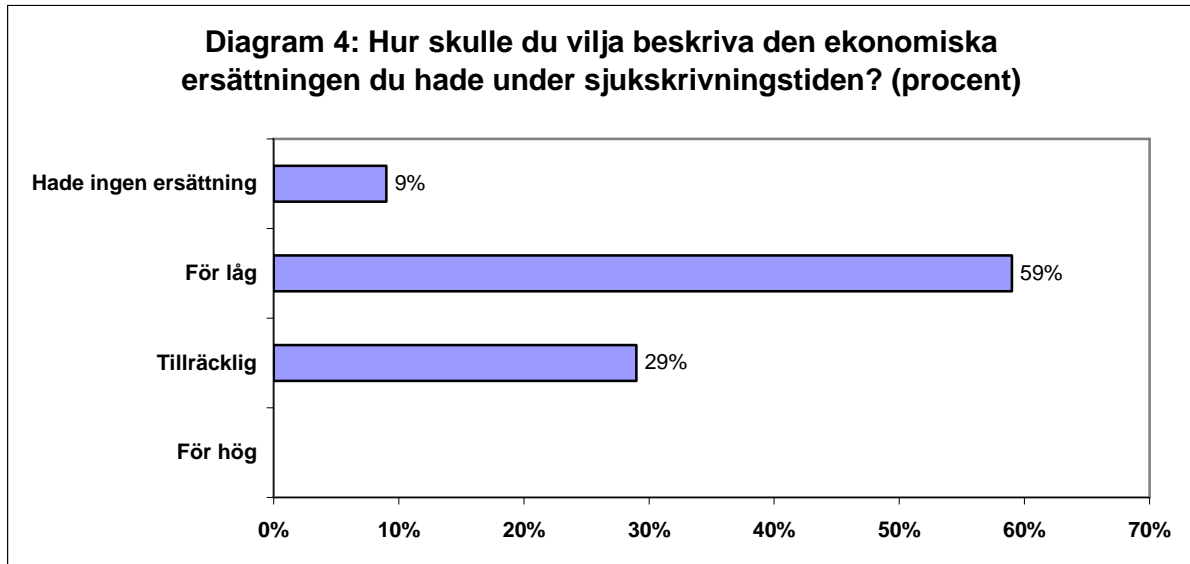
Sjukdom och föräldraledighet håller småföretagarna hemma oftast

Företagare kan inte alltid vara på plats. Den vanligaste orsaken till frånvaro är sjukdom och föräldraledighet. Av samtliga företagare är det 7 procent som uppger att de varit sjuka under minst två veckor de senaste tre åren. Skillnaderna mellan könen är stor. Av kvinnorna uppger 12 procent att de har varit sjukskrivna, medan motsvarande andel hos männen är 6 procent. Även uttaget av föräldraledighet är dubbelt så stort bland kvinnorna än hos männen. Ledig på grund av vård av sjukt barn är ytterst ovanligt bland manliga företagare, medan 6 procent av de kvinnliga företagarna har varit detta.

Småföretagarna tycker att ersättningen vid sjukdom är för låg

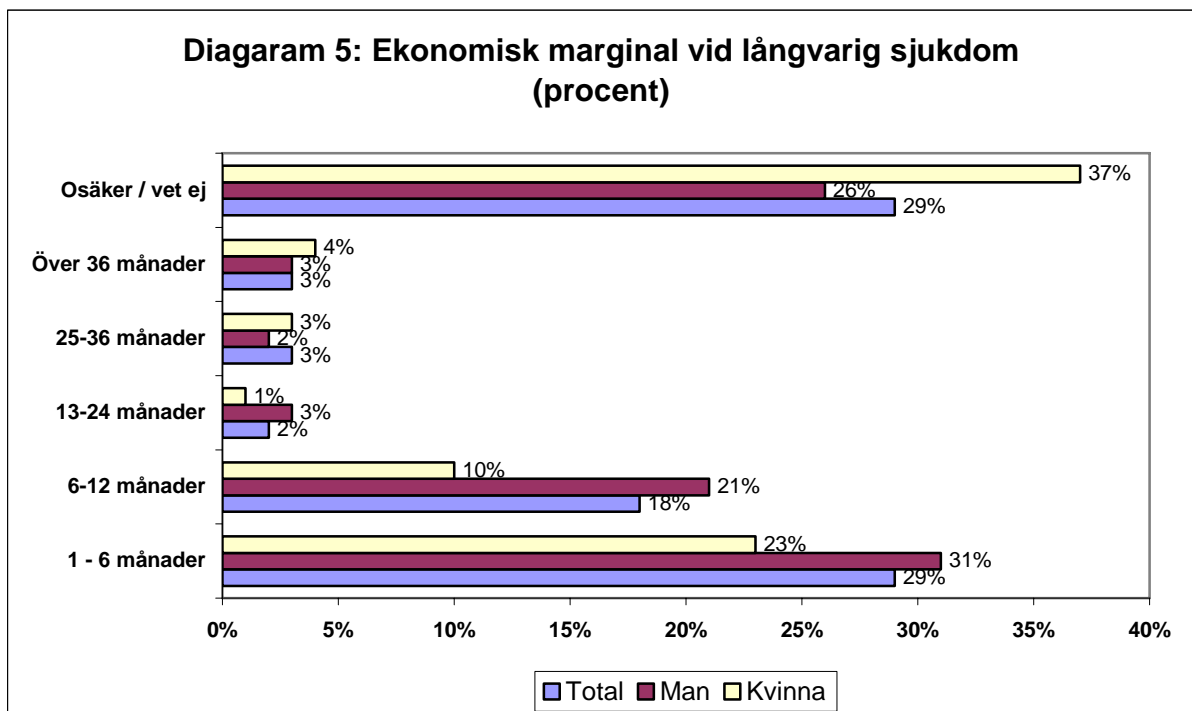
Av samtliga småföretagare som har varit sjuka minst två veckor de senaste tre åren var det endast en tredjedel som tyckte att den ekonomiska ersättningen var tillräcklig under sjukskrivningsperioden. Nästan 60 procent tyckte att ersättningen var för låg och 9 procent uppger att de saknade ersättning under sjukskrivningsperioden.

Få småföretagare tror att de klarar en längre sjukskrivningsperiod

En sjukförsäkrings främsta tillgång är att erbjuda en känsla av trygghet. Hur trygga är småföretagarna med dagens sjukförsäkringssystem? Hur är deras tillit och förtroendet för systemet? För att närma sig dessa frågor har vi frågat småföretagarna hur länge de tror att de kan bibehålla sin standard ifall de blev sjukskrivna innan de behöver ta av besparingar, låna av anhöriga, sälja egendom eller flytta till en mindre bostad.

En tredjedel av småföretagarna tror att de klarar högst sex månaders sjukskrivning innan deras standard påverkas. Lika stor andel är osäkra på hur länge de skulle klara att bibehålla sin standard. Endast var femte företagare tror att de klarar 12 månaders sjukskrivning.

Stora luckor i småföretagarnas försäkringsskydd

Diagram 6 visar att småföretagarna har stora luckor i försäkringsskyddet, särskilt kvinnliga företagare. Mest omfattande är försäkringsskyddet för risker som sällan inträffar, såsom dödsfall, arbetsskada och sjukdomar som leder till sjukvård, medan för mer vanligt förekommande risker är skyddet sämre.

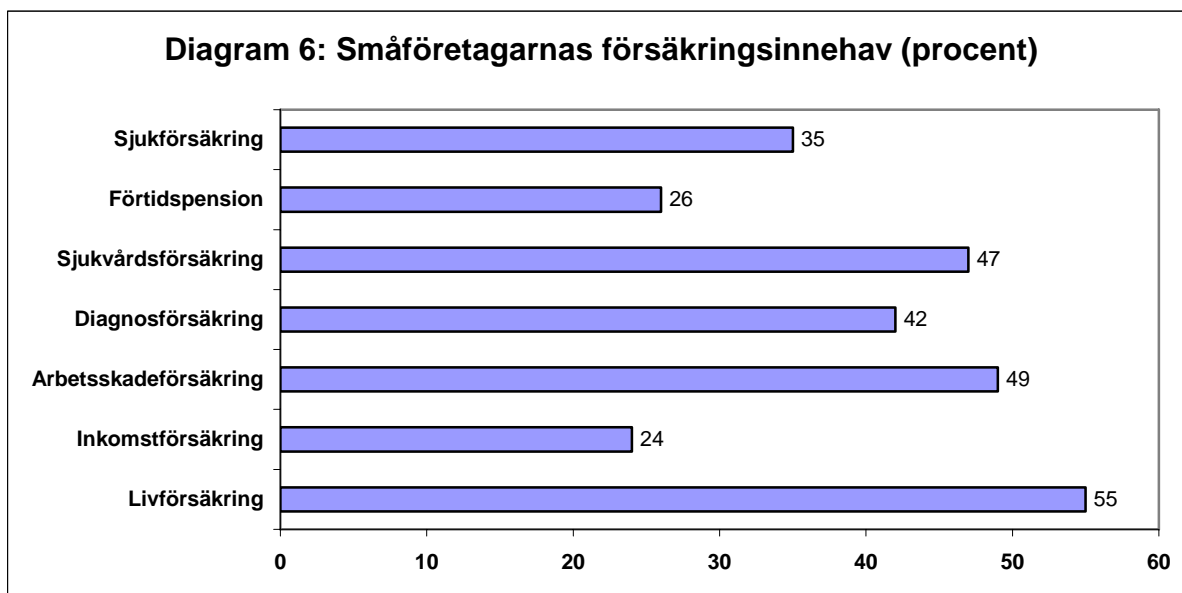
Den vanligaste försäkringen är livförsäkring, vilket 55 procent av småföretagarna har tecknat. Av männen har 58 procent tecknat en sådan försäkring, medan 48 procent av kvinnorna har gjort detsamma.

Närmare hälften av småföretagarna har tecknat en försäkring som gäller vid arbetsskada. Två tredjedelar av männen, men endast en tredjedel av kvinnorna. Sjukvårdsförsäkring har också tecknats av hälften av småföretagarna. Hälften av de manliga företagarna och en tredjedel av de kvinnliga.

Diagnosförsäkring, som utbetalar en klumpsumma ifall försäkringstagaren får en allvarlig sjukdom, har 42 procent av småföretagarna tecknat. Närmare hälften av de manliga företagarna och en tredjedel av de kvinnliga.

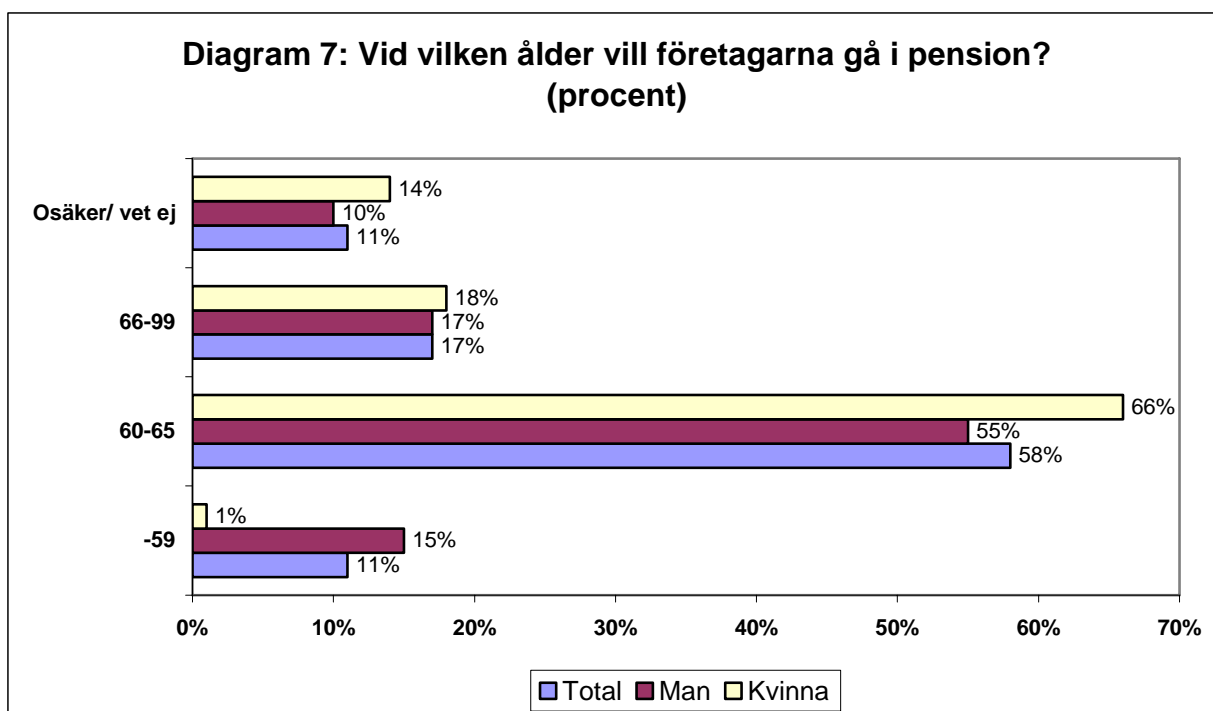
Inkomstförsäkringar som gäller vid sjukdom och arbetslöshet har sammantaget en tredjedel av småföretagarna skaffat sig. Exakt 35 procent har en sjukförsäkring som gäller vid kortvarig sjukdom, medan 26 procent har en motsvarighet som gäller vid förtidspension (sjukersättning). Fyra av tio manliga företagare har en sjukförsäkring som gäller vid kortvarig sjukdom, medan endast en fjärdedel av kvinnorna har det.

Knappt en fjärdedel av småföretagarna har en inkomstförsäkring som gäller vid arbetslöshet. Här finns det ingen skillnad mellan manliga och kvinnliga företagare.

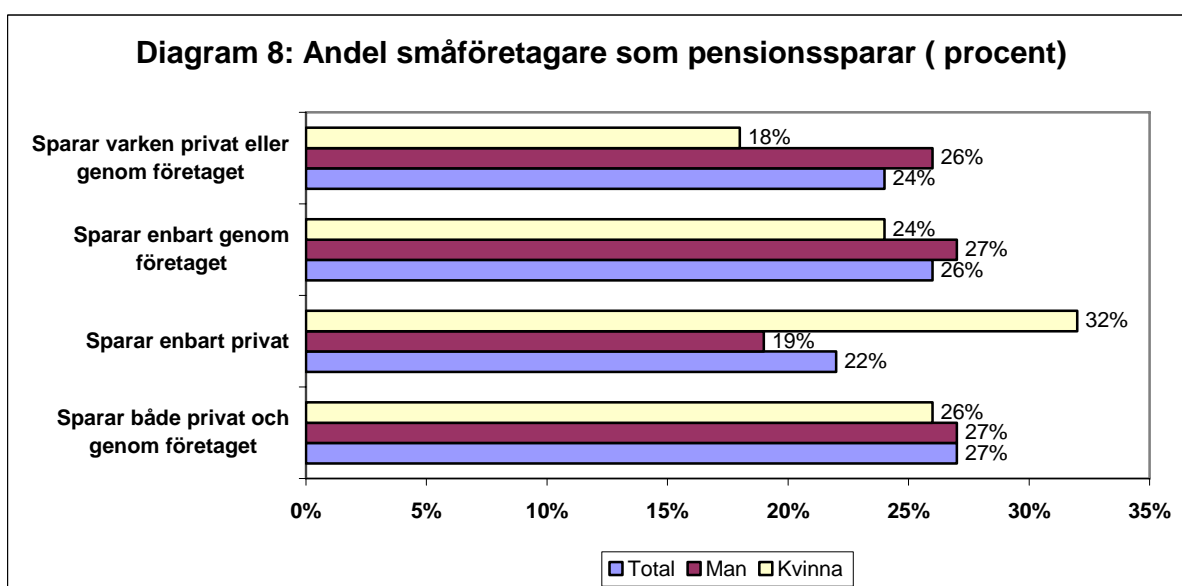
Traditionell pensionsålder företrädd av småföretagarna

Sex av tio småföretagare vill gå i ålderspension någon gång mellan 60 och 65 år. Knappt var femte företagare vill gå i pension efter sin 66-årsdag och en tiondel vill pensionera sig innan 60-årsdagen.

Hälften av småföretagarna pensionssparar både privat och via företaget

Tre av fyra småföretagare har ett eget pensionssparande. Resterande andel företagare saknar detta. Hälften av de pensionssparande småföretagarna sparar både privat och via sitt företag. Medan var femte företagare enbart har ett privat pensionssparande.

Pensionssparande i fondförsäkring via sitt företag är populärast

Två tredjedelar av småföretagarna som pensionssparar via sitt företag har tecknat en fondförsäkringslösning. Traditionellt pensionssparande har tecknats av nästan 40 procent av småföretagarna och 23 procent har tecknat en kapitalförsäkring.

Tre fjärdedelar av småföretagarna sparar högst 5 000 kronor per månad. Av dessa är det 45 procent som har ett månadssparande som inte överstiger 2 000 kronor. Knappt en femtedel av företagarna sparar mellan 5 000 till 25 000 kronor per månad.

Nästan fyra av tio småföretagare har även skaffat sig en premiefrielseförsäkring, som betalar pensionspremien ifall företagaren blir arbetsförmögen på grund av sjukdom.

Småbelopp i privat pensionssparande

Hälften av samtliga småföretagare har ett privat pensionssparande. Sex av tio kvinnliga företagare och hälften av de manliga företagarna använder denna sparform. Fondförsäkring är populärast, vilket hälften har tecknat. På andra plats kommer traditionellt pensionssparande, som noterar 37 procent. Andelen är högst hos kvinnliga företagare, 50 procent, medan motsvarande andel hos männen är 31 procent. På tredje plats kommer IPS och kapitalförsäkring som används av 11 procent av företagarna. Två tredjedelar av småföretagarna sparar högst 1 000 kronor i månaden. Hälften av de kvinnliga företagarna pensionssparande för högst 500 kronor per månad. Endast 22 procent av företagarna sparar mer än 1 000 kronor i månaden.

Av de småföretagare som har ett privat pensionssparande är det endast 16 procent som har en premiefrielseförsäkring. Av de manliga företagarna är det 19 procent som har försäkringen medan 8 procent av de kvinnliga företagarna.

Bilaga: Jämförelse av försäkringsskyddet för företagare respektive privatanställd tjänsteman.

Tabell 1: Försäkringsskyddet vid tillfällig och långvarig sjukdom, ersättningsnivå i kr per månad och andel av bruttoinkomst.

Inkomst	Företagare utan försäkring		Privatanställd tjänsteman (ITP)	
Månadslön/inkomst, kr	20 000	30 000	20 000	30 000
Ersättning första sjukmånaden, kr/månad	15 549 (78 %)	21 996 (73 %)	16 601 (83 %)	24 942 (83 %)
Ersättning andra sjukmånaden, kr/månad	15 307 (77 %)	20 474 (68 %)	17 280 (86 %)	25 997 (87 %)
Ersättning efter 364 sjukdagar, kr/månad	14 351 (72 %)	19 194 (64 %)	14 351 (72 %)	21 278 (71 %)
Ersättning efter 914 sjukdagar, kr/månad	0	0	0	0

Tabell 2: Försäkringsersättning vid stadigvarande sjukdom, nettoersättningsnivå i kr per månad och andel (%) av nettoinkomst*

Inkomst	Företagare utan försäkring		Privatanställd tjänsteman (ITP)	
Månadslön/inkomst	20 000	30 000	20 000	30 000
Månadslön efter skatt	15 719	22 765	15 719	22 765
Sammanlagd nettoersättning vid varaktig sjukdom, kr/månad	9 648 (61 %)	12 480 (55 %)	11 610 (74 %)	16 515 (73 %)

Tabell 3: Försäkringsskydd mot inkomstförlust vid arbetsskada som leder till 100-procentig arbetsoförmåga under 150 dagar, bruttoersättning.

Inkomst	Företagare utan försäkring		Anställd med kollektivavtal	
Månadslön/inkomst	20 000	30 000	20 000	30 000
Sammanlagd bruttoersättning, kr, månad	15 307 (77 %)	20 474 (68 %)	19 253 (96%)	2895 (97 %)

Beräkningen är baserad på 2011 års prisbasbelopp

Tabell 4: Försäkringsskydd mot inkomstförlust vid arbetsskada som leder till 100 procentig varaktig arbetsoförmåga, nettoersättning.*

Inkomst	Företagare utan försäkring		Anställd med kollektivavtal	
Månadslön/inkomst	20 000	30 000	20 000	30 000
Månadslön efter skatt	15 719	22 765	15 719	22 765
Sammanlagd nettoersättning, kr/månad.	14 376 (91 %)	18 824 (83 %)	14 376 (91 %)	21 026 (92 %)

Nettoersättningsnivån är beräknad utifrån skattetablell 31 för 2011 och prisbasbeloppet för detta år.

Tabell 5: Ersättningsnivån under de första 100 dagarna i arbetslöshet, bruttoersättning

Inkomst	Företagare utan försäkring		Privatanställd tjänsteman med försäkring	
Månadslön/inkomst	20 000	30 000	20 000	30 000
Sammanlagd ersättning, kr/månad	14 960 (75 %)	14 960 (50 %)	14 960 (75 %)	21 000 (70 %)

Tabell 6: Ersättningsnivå under de tre första månaderna som föräldraledig, bruttoersättning, år 2011.

Inkomst	Företagare		Privatanställd tjänsteman med avtal	
Månadslön/inkomst	20 000	30 000	20 000	30 000
Sammanlagd ersättning, kr/månad	15 307 (77 %)	22 961 (77 %)	17 307 (87 %)	25 961 (87 %)

Tabell 7: Sammanlagd ersättningsnivå under de första tre åren efter dödsfallet, bruttoersättning

	Företagare utan försäkring		Privatanställd tjänsteman	
	20 000	30 000	20 000	30 000
Månadslön/inkomst	20 000	30 000	20 000	30 000
Omställningspension och förlängd omställningspension enligt lag, kr/månad*	7 597	8 422	7 597	8 422
Barnpension enligt lag, kr/månad	6 125	9 188	6 125	9 188
Efterlevandepension till vuxen enligt tjänstepensionsavtal, kr/månad	0	0	0	0
Efterlevande pension till barn enligt tjänstepensionsavtal, kr/månad.	0	0	0	0
TGL, kr/månad	0	0	3 727	3 727
Total ersättning, kr/månad under de första	13 722	17 761	17 449	21 337
Ersättningens andel av den avlidnes lön/inkomst	69 %	59 %	87 %	71 %

* Beräkning av efterlevandepensionsunderlaget: Fiktiv och faktisk pensionsbehållning för personerna med en månadsinkomst på 20 000: $240\,000 \times 0,185 \times 25 + 888\,000/16,31$ och för personerna med en månadsinkomst på 30 000: $360\,000 \times 0,185 \times 25 + 1\,332\,000/16,31$

Tabell 8: Pensionsprognos för personer som är 41 år och varit sysselsatta inom samma sektor sedan 1990¹. Personerna har för avsikt att gå i pension vid 65 år. Ersättning kr/månad. Bruttoersättning

Inkomst	Företagare utan försäkring		Privatanställd tjänsteman (ITP)	
	20 000	30 000	20 000	30 000
Månadslön/inkomst i dag	20 000	30 000	20 000	30 000
Månadslön vid 65 år (slutlön/inkomst)	22 543	33 815	22 543	33 815
Allmän pension	11 664	17 048	11 664	17 048
Tjänstepension	0	0	3 470	5 205
Total ersättning	11 664	17 048	15 134	22 253
Andel av slutlön/inkomst	52 %	50 %	67 %	66 %

¹ Pensionsprognos enligt KPA:s pensionsberäkningsverktyg, se www.kpa.se